

Didaktická teorie učení dospělých

Základní vhled

**Žádná motivace není tak úspěšná
jako úspěch**

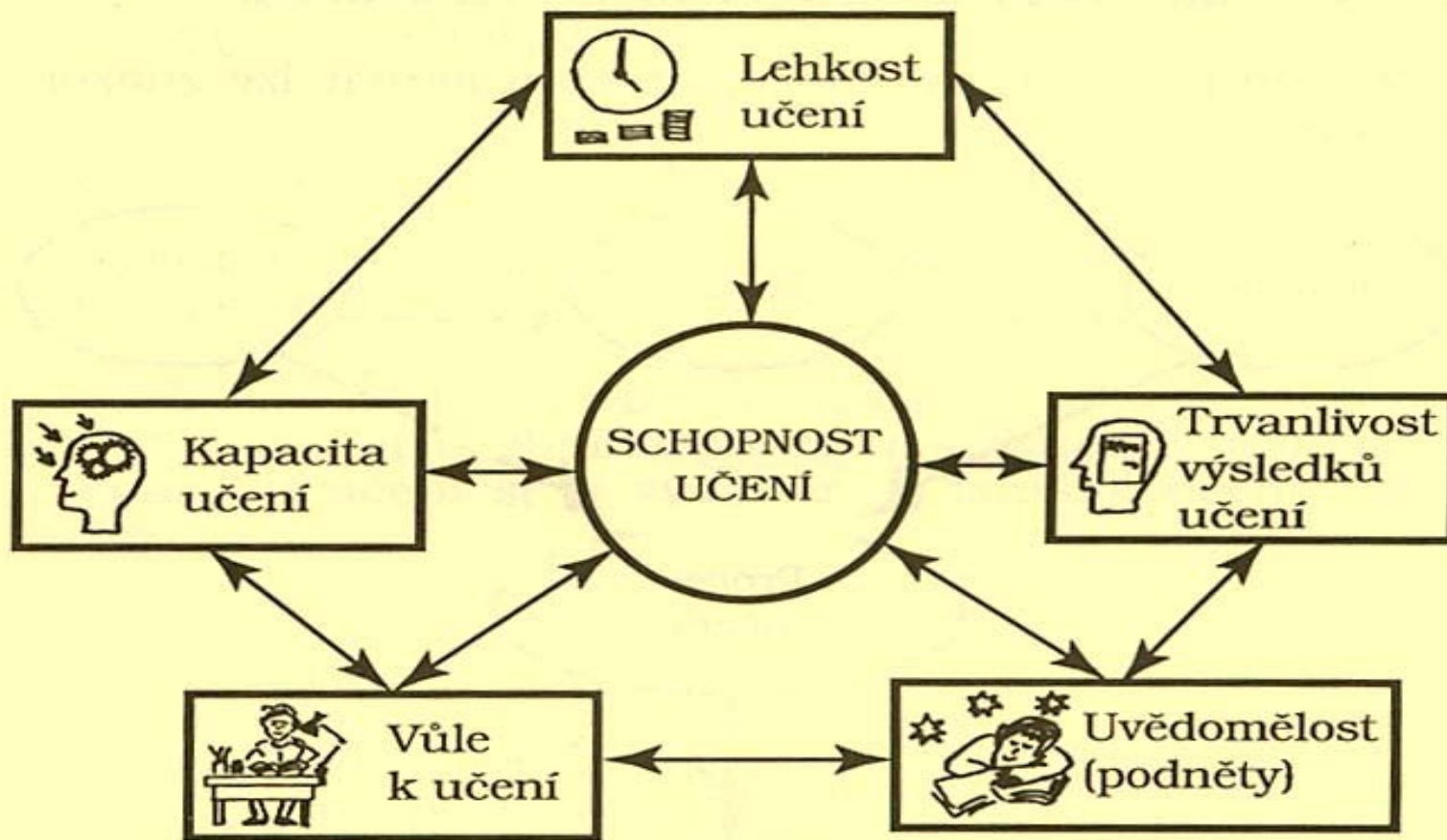
Zvládnou to ----Stačím na tu
záležitost?

(lektor povzbuzuje a motivuje, vylučuje
strach a pozůstatky dřívějšího zatrpknutí)

„boj o motivaci účastníků“

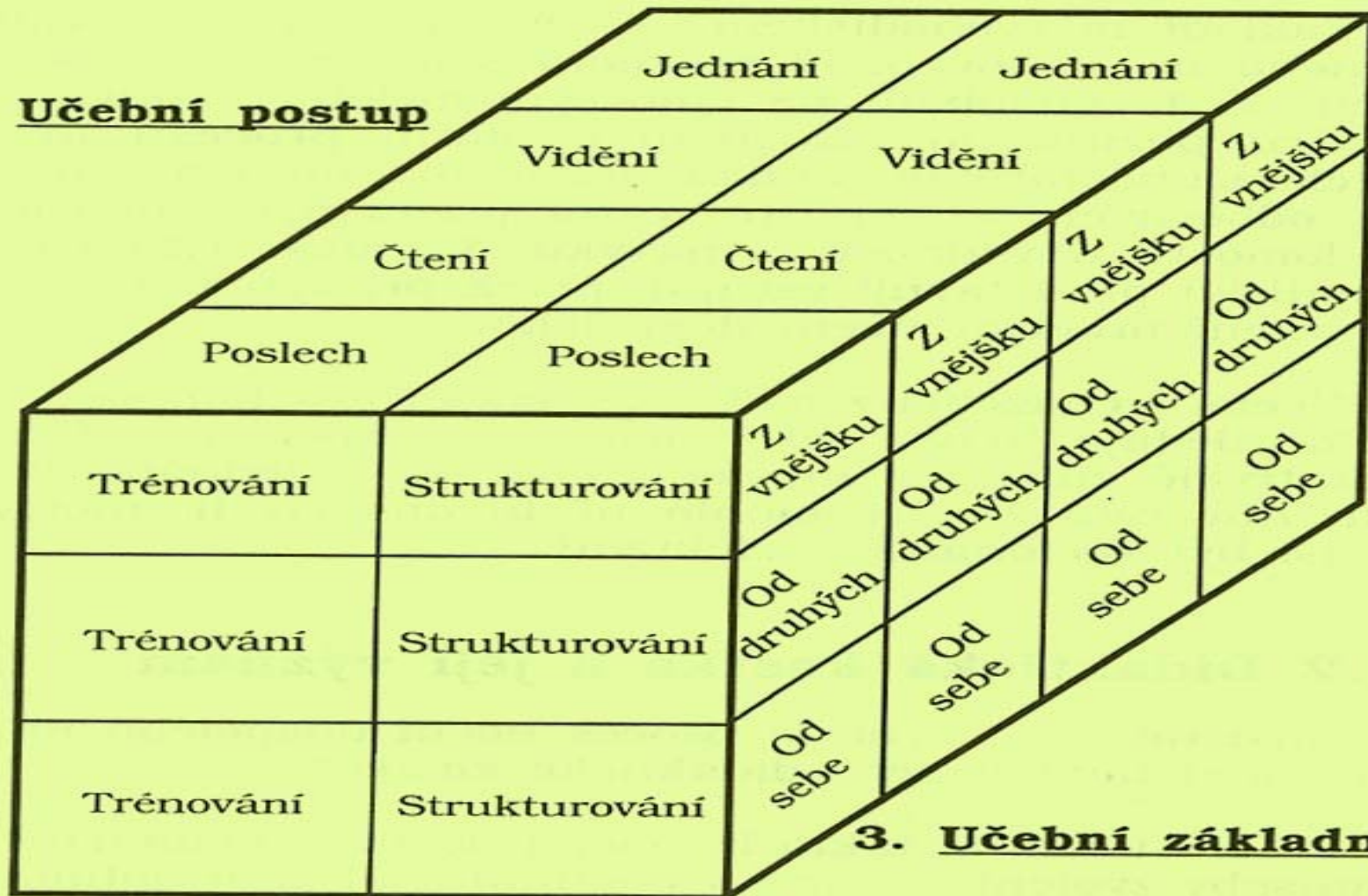

Pyramida motivace učení

Faktory působící na schopnost učení

1. Učební postup

2. Způsoby učení

3. Učební základna

Didaktická kostka

Poslechem:

- opakovat si důležité poznatky, jak byly vysvětleny
- zapisovat / kreslit si při výkladu
- názorně si připravovat vysvětlovanou látku

Učební postup

- důležité pasáže číst nahlas
- rozčlenit si text (vyznačit klíčová slova)
- důležité věci si vypsát
- sestavit schéma
- názorně si látku představovat/hledat příklady

Čtením

- zobrazení si opatřit nápisy
- stanovit průběh procesu – sled dějů
- samostatně označovat, namalovat
- představit si vzhled/pohyb

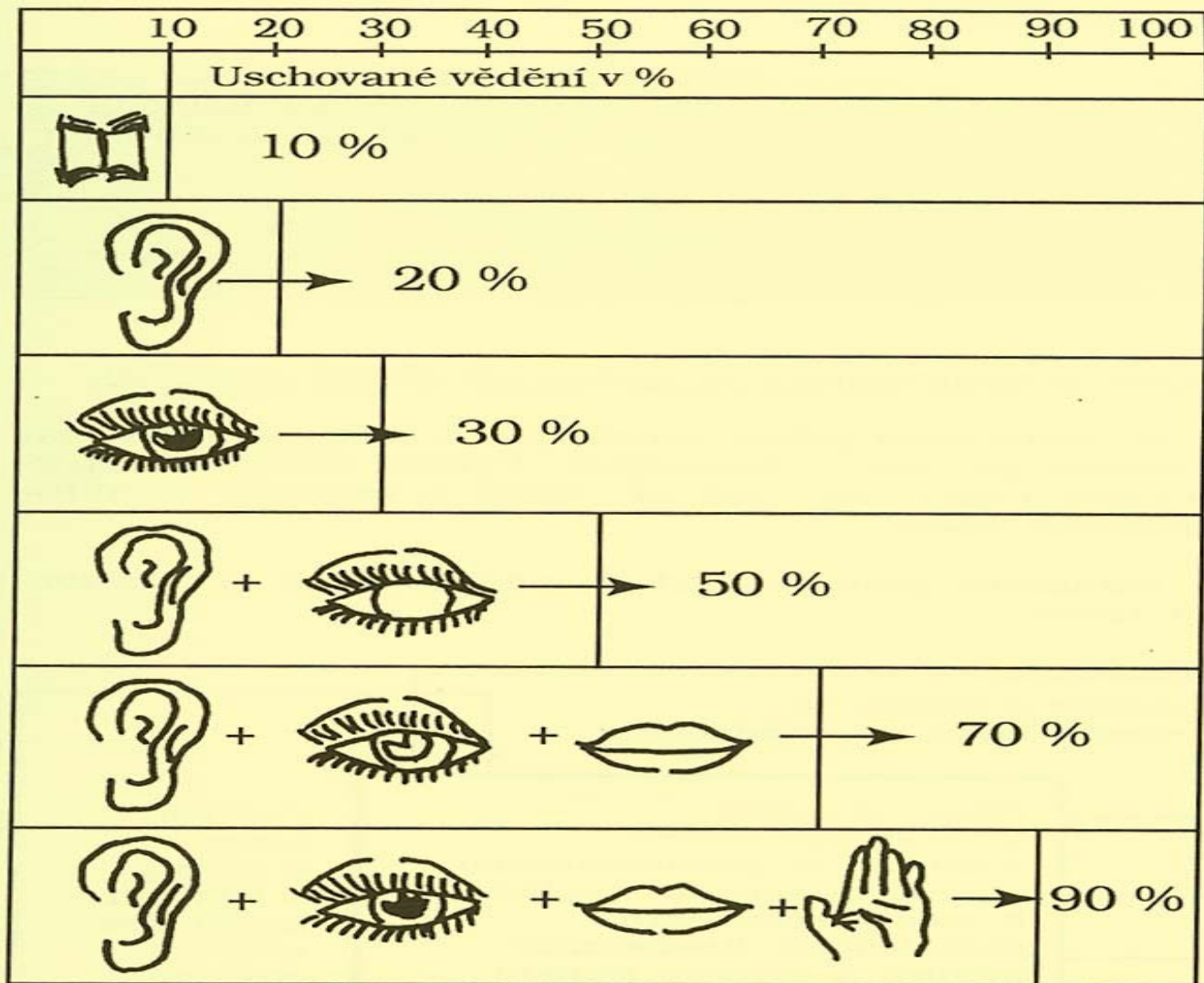
Viděním

- rozpoznávat jednotlivé celky/procvičovat
- jednotlivé celky pojmenovávat
- rozpoznávat schéma průběhu děje a logicky je promýšlet
- sledovat vhodné modely
- představovat si v myšlenkách jednání/procvičovat

Jednáním

- **slyším a zapomenu**
- **vidím a vzpomenu si**
- **jednám a osvojím si**

Pro dospělého platí

Podíl lidských smyslů na procesu učení

Trénováním (není mezi dospělými populární)

- učební látku si rozdělit na určité dávky
- automatizovat učení (vyloučit přepracováním učení)
- opakovat si ve správných intervalech
- neučit se podobné věci za sebou
- často zařazovat krátké přestávky

Způsoby učení

Strukturováním (intelektuální práce – pochopení souvislostí)

- ❖ trénovat vytváření smysluplných bloků
- ❖ vyhledávat nadřazené pojmy/pravidla
- ❖ neočekávat ihned zřetelný učební pokrok
- ❖ spojovat látku s vlastními zkušenostmi
- ❖ formulovat pravidla/kriticky je přehodnocovat

(strukturování přímo navazuje na motivační faktory)

Jistota z pocitu, že
učební látku lze zvládnout

Primární motiv:
Intelektuální novost.
Vzbuzuje se prostřednictvím
otázek, zkoumáním problémů
a vede k sekundární
spokojenosti: Kompetence,
přehled a správné jednání

Pozitivní
klima
z dialogu
s lektorem
a z přehled-
ného
postupu
lektora

Zážitek z úspěchu, který je
zřetelný, vede současně
k pokroku v učení

Hlavní prvky strukturovaného učení

- **Ujasnit si vlastní motivy učení**
- **Vytvořit si uvolněnou učební atmosféru**
 - **Učit se na základě úspěchu**

Učební základna

*Vliv nejen
lektora, ale i
ostatních
účastníků*

- časté kontroly úspěšnosti učení
- plánovat ocenění a odměny
- zahrnout krátkodobě termínované dílčí cíle
- vyloučit konkurující motivy

Z vnějšku

- pracovat jako učební skupiny
 - najít si vhodného partnera v učení
 - správně dávkovat soutěživost

Od druhých kolegů

- vždy a znovu si sám klást otázky
- vytvářet přitažlivé učební prostředí
- pěstovat smysluplné učební návyky
- pečovat o klidnou, uvolněnou atmosféru

Z vlastního nitra

- **Hašteřivec**
 - **Klad'as (přítakávač)**
 - **Vševěd (brouk Pytlík)**
 - **Mluvka (žvanil)**
- **Plašmuška (bojácný člověk – bojí se druhých i sám sebe)**
 - **Notorický odmítač (odmítá vše z „principu“)**
 - **Nudista (nudí se)**
 - **Velké zvíře (nadřazenost)**
 - **Štůral (zpochybňovač)**

Přístup dospělých k učení

- **Řídící člen skupiny** (řídí a koordinuje)
- **Aktivista** (iniciuje, motivuje, tvůrčí duch, nové pohledy)
- **Asistent** (*zřizuje jádro učební skupin*)
- **Integrátor** (formuluje, hledá souvislosti, odstraňuje napětí)
- **Kritik** (napětí pozitivní nebo blokace skupiny)

Skupinová práce

- **pasivnost některých učících**
- **didaktické formy sledují jediný cíl – zapojit každého**

**Největší nebezpečí
skupinové učební práce**

- **cvičení a vědění**
 - **strukturace a porozumění**
- **řešit problémy praxe**
 - **kreativita**

**Hierarchie učení
dospělého**

- **Informace**
- **Vědomosti**
- **Dovednosti**
 - **Návyky**

Produkty učení

1. Vštípení a upevnění informací, vědomostí a dovedností (návyků)

Co je kde? Kde je co? Kdo a jak se jmenuje?

Učební proces – asociační učení

Výsledek učení – informace, vědomosti...

Postup učení – opakování a automatizování
šetří čas a energii

Postup při učení

2. Porozumění souvislostem a operacím

Jak to funguje? O co jde?...

Učební proces – pochopení vztahů

Výsledek – přehled, smysl, vzory...

Postup učení – formulace svými slovy
podporuje jistotu v učení

3. Hledání aplikovaných řešení problémů

Konkrétní úkoly ve firmě, řešení problémů, přenos zkušeností z jiných zemí, firem,

Učební proces – produktivní myšlení (použití známého pro nové)

Výsledek učení - idea pro řešení, strategie hledání,

Postup - analýza situace v klidných podmínkách, stavění kvalifikovaných otázek

4. Tvůrčí výkony

Individuální vyjádření, hledání řešení...

Učební proces – odbourávání fixací,
hledání nových syntéz

Výsledky učení – nové, jednorázové,
originální jednání

Postup učení – intuice, představivosti,
vizualizace a dalších prvků kreativity

***Významná -
optimální
koncentrace na učení***

Fyziologické vlivy na učení dospělého

- Zrak – 85% učení se uskutečňuje prostřednictvím zraku
- Pokles ostrosti vjemu mezi 45 a 55 lety (různé techniky, správné osvětlení, přestávky,...)
- Sluch – souvisí se zrakem, v pozdějším věku obtížnější rozlišování souhlásek

- Senzomotorická činnost závislá na fyziologickém stavu jedince
- **Ztráta rychlosti klesá po padesátce – pozvolna**
- Zpomalenější výkon vede k preciznosti
- **Individuální tempo učení, dostatek času,...**

Podmínkou dobrého průběhu vnímání, paměti, myšlení je jistá úroveň vědomí a pozornosti.

Dospělý člověk vnímá přesněji a objektivněji než mladý student – životní zkušenosti, probíhající činnosti a zaměřenost jednotlivce

Řeč – tempo řeči se zvolňuje, hlas se stává vyšším

Zvyšuje se počet slov, které se člověk umí vybavit

Dospělý je schopen zařadit stále větší počet informací do širších logických celků a zobecnit je

Vizuální typ – vyžaduje řád, klid, přesné instrukce, informace prostřednictvím grafů, tabulek

(klidně sedí, pozoruje, častěji mrká, dýchá horní polovinou těla, mluví vyšším hlasem)

Auditivní – více učiva ze zvukových signálů, při samostudiu si nahlas opakuje a předříkává

(má problémy v klasickém učebním prostředí, naklání hlavu na bok – preferenční ucho, neposlouchá mluvčího, obtížně udržuje tělo v klidu)

Kinestetický – učí se jednáním, konáním, učivo si sám zaznamenává *(nepotřebují klid na učení, výrazná gestikulace, nepravidelné pohyby, hlubší hlas)*

Paměť

S věkem se paměť mění,
transformuje se na schopnost
logického uspořádání učiva,
roste schopnost
zapamatování abstraktních
pojmu a obrazů.

Rozvíjí se profesní paměť

**Dospělý člověk se nemůže
něco naučit, protože má
*nedostatek schopností
osvojit si určitou věc,
slabou motivaci nebo
špatný návyk.***

Věk

Mladší dospělý má velmi dobré předpoklady k pokračujícímu učení

Vzdělání jako prostředek k cíli (20-30let)

Učení a pracovní postavení.

Konkrétní úkol v zaměstnání (30-45let)

Přicházejí tělesné potíže, ubývá energie x kompenzace bohatými i životními zkušenostmi, svědomitostí a postoji

Individuálně organizované kurzy (45-60let)

Pokračování ve studijních návycích (60 a více let)

- **Člověk dříve opouští dětství**
 - **Déle dospívá – až do 30 let**
- **Dospělými se cítí až po čtyřicítce**
 - **Déle se potýkají s adolescenty**
- **Střední věk daleko za padesátkou**
- **Období po padesátce – nový přechod do životních období, o kterých se našim předkům ani nezdálo**

Desetiletý posun

Didaktický proces

Ve vzdělávání dospělých důležité:

- **Učební plán – témata, rozvržení, rozpis zkoušek a ověřování**
 - *Učební osnova*
 - *Kvalita výuky*

Didaktický proces

Didaktický proces ve vzdělávání dospělých

- prezentace učební
látky

- **reakce**

účastníků

- aplikace výsledků

**přenesení do praxe
účastníků**

Cíle vyučování

- **formulace
učebních
cílů**

(příklad andragogika,
sociální práce,
multikulturní
výchova)

Jak překonávat:

- **přijímejte strach**
- **dovolte sobě a jiným dělat chyby**
*(dát účastníkům čas,
pochválit – povzbudit
i k hloupým otázkám)*

**Učební atmosféra;
pro vzdělávání dospělých je typický strach z chyb**

Na počátku:

- **bud'te osobní,
diskutujte o
tématu,**
- **iniciovat práci ve
skupinách a ve
dvojicích,**
- **průhlednost
vyučování**

- **přestávky**

- vědeckosti
- orientace na praxi
- orientace na volný čas
- orientace na praxi
- aktuálnosti
- didaktické redukce (výběr nejdůležitějších informací)
- motivace a participace
- individuální přístup
- členění výukového procesu
- zpětné vazby a transferů (do reality)

Principy v didaktické andragogice